

úgy tapasztalta, hogy a leggyakrabban előforduló hiányok a következők:

- 1) Az anyag nem megfelelő egységekre való tagolása.
- 2) A tagolt anyag részösszefoglalásának, továbbfejlesztésének elmulasztása.
- 3) Az időbeosztás aránytalansága.
- 4) A végső összefoglalás, rögzítésbegyakorlás és alkalmazás mozzanatainak elmaradása!

Azt hiszem, hogy jó szolgálatot tesznek a következő, kátészerűen összeállított szabályok is:

Óra-vázlatod legyen nevelői és oktatói egyéniségednek *hű tükre*. Legyen *rendszeres*, tehát tervszerű és céltudatos.

Legyen a részletekre is figyelmesen kiterjedő, tehát ne legyen olyan szűkszavú, mint a tanulmányi napló tárgymutató jellegű, szokásos bejegyzése, vagy olyan tömör, mint egy táblavázlat. De bő részletességgel se készítsd, mert aprólékos részleteihez hűen úgy sem valósíthatod meg.

Óra-vázlatodat te készíted ugyan, de *tanítványaid* hajtják végre. Rájuk gondold hát.

A formális fokozatok csak váz, a helyesen tagolt *belső tartalom* a lényeg.

Vázlataid egymásutánjában a fokozatosság, a *hézagatlan haladás* elve érvényesüljön.

Jól használd ki tanítványaid *régi ismereteit*, azokra építs.

Vázlataidat ne zsúfold túl *új anyaggal*.

Jól fontold meg, *hogyan* fogod az új anyagot a régibe beépíteni s megrögzíteni.

Okosan gazdálkodj a *45 perccel*.

A vázlat nem kötelez: ha kell, tanítás közben *változtass* rajta.

Ne feledkezzél meg az *utólagos bejegyzések* hasznáról.

Pénzes Zoltán

Tanítóképzésünk megoldásra váró kérdései

I. Ez a cikk nem kíván a részletekben tájékoztatni, sem javaslatokat adni, éppen ezért nem mindig nyúl az említésre kerülő kérdések történeti gyökeréig. Arra törekszik, hogy a mai magyar tanítóképzés legnevezetesebb problémáinak természetéről nyújtson ismertetést.¹⁾

A tanítóképzés rendeltetése magyarázza, hogy nincs olyan iskolafaj, mely éberebb vigyázással ügyelne azokra a szükségletekre, amelyeknek kielégítése feladata, mint a tanítóképző-intézet. Ez természetes, ha megfontoljuk, hogy ez az iskola neveli a tanítókat, azokat, akik a nemzet legközvetlenebb, gyakran módosuló s a nemzet minden tagjában élő

¹⁾ Aki a kérdést tört. összefüggésben kívánja megismerni, megtalálja Kiss József kiváló összefoglalásában: Magyar Tanítóképző, 1933. 1. 2. és 4. sz.

hiányérzés kielégítésére; egyetemes nemzeti, alapvető feladatok megoldására hivatottak.

A népiskola és a népiskolai tanító a sebesen rohanó élet sodrában áll és meg kell hogy álljon a nemzet fennmaradása érdekében. A helytállás lelki erőit tanítóiban a tanítóképző-intézet fejleszti ki. Ez az oka annak, hogy nem szabad csodálkoznunk, ha a sokféle, most végbement nevelésügyi reformálás után maradt egy iskolafaj, mely nincs megelégedve az 1923-ban kapott szervezetével, hanem legújabbban is új tanítástervet és utasítást, új vizsgálati szabályzatot, új rendtartást kér.

Az itt következő mondanivalóim anyagát elsősorban a Magyar Tanítóképző (idézetben ezután: M. T.) folyóiratból veszem, mely tanulmányokban és rövidebb cikkeiben híven tükrözi a magyar tanítóképző-intézeti tanárok egyetemét magában foglaló egyesület (TITOE) tagjainak az egyes kérdésekről vallott felfogását és meggyőződését. A folyóirat tele van módosítást, újítást, sőt változtatást sürgető cikkekkkel, minden alkalommal bíráló hangon elemzi a tanítóképzés hiányait és fogyatkozásait s ezzel a bíráló szellemével élesen kitűnik a többi szakfolyóirat közül. Ennek nem a mindenáron való újítás vágya a magyarázata, hanem nyilvánvalóan az a tény, amely a nevelői gondolkodású emberek sajátja: a meglevővel nemes értelemben vett *elégedetlenség*, amely a különbbé fejlődést igyekszik megvalósítani. Ebben a tekintetben a tanítóképző-intézeti tanárság, a tanítói rend sokféle seregét nézve, az élen halad.

II. Aki a tanítóképzés történetével kapcsolatban a reformokra törekvés egyes jelenségeit ismeri, meglepetéssel fogadhatja legújabbban az új tanításterv követelését¹⁾ a tanítóképző-intézeti tanárság 4 évvel ezelőtt egyöntetűen elfogadott álláspontjával szemben, mely annak idején 6 éves tanítóképzés megvalósítását sürgette és tartotta egyedül célravezetőnek a mai 5 éves helyett.

1927-ben egy részletes, tartalmában ma is helytálló tanulmány²⁾ híven kifejezte minden tanítóképző-intézeti tanári testület véleményét, amikor azt javasolta, hogy a tanítóképzés történjék továbbra is tanítóképző-intézetben, de az eddigi 5 évfolyama helyett legyen a tanulmányi idő 6 éves és ez a 6 év két tagozatból álljon, az I. 4, a II. 2 éves tartamú, melyek szerves egységet alkotnak, felső tagozata főiskolai jelleggel. Alsó tagozata a tanítói hivatás betöltéséhez szükséges általános ismeretek nyújtása és a szükséges technikai és művészeti készség megalapozása. A tanítóképző a növendékeit a középfokú iskolák 4. osztályát végzett tanulóiból a tanítói pályára való rátermettség alapján válogatja ki. Az alsó tagozat tanulmányait vizsgálat zárja le, melynek sikeres kiállása után a jelölt a felső tagozatba jut. Ide juthatnak középiskolai érettségivel azok is, kik sikeres tantervi különbözeti vizsgálatot tettek. A felső tagozat 4 féléves és az a feladata, hogy a tanítói hivatás betöltéséhez szükséges szakismereteket biztosítsa. E tagozat tanulmányait fejezné be a képesítő vizsgálat, melynek sikere esetén a jelölt tanítói oklevelet nyer.³⁾

¹⁾ Dr. Padányi-Frank Antal előadása, melyre nézve I. e. sorok írójának észrevételét, M. T. 1936. 9. sz. és u. o. 403. l.

²⁾ Molnár Oszkártól, M. T., 1957. 1.—3. sz.

³⁾ L. Kiss József id. tanulmányában, M. T. 1933., 4. sz.

Ez a javaslat azért jutott itt bőséges ismertetéshez, mert a tanítóképző-intézeti tanárság egyöntetűen mellette foglalt állást; kiemelve a sok tervezet közül a tanítóképzés reformjának középpontjába állította¹⁾ s bizva reméljük, hogy a tanítóképzés munkásai ma is ezt tartják a legalkalmasabb megoldásnak. Ezek után nem nehéz eldönteni, hogy most egyszerű megalkuvás vagy lemondás-e a mai új tanításterv követelése a tanítóképzés teljes átszervezése helyett vagy pedig a viszonyokhoz való okos, célszerű alkalmazkodás, mely türelemmel és a régi célkitűzésről el nem feledkezve várja a külső körülmények kedvező alakulását.

A tanítóképzés reformjának szándékát láthatólag siettetve kívülről az a mind hangosabbá vált törekvés, amely a III. Egyetemes Tanügyi Kongresszuson (1928.) először jutott kifejezésre, mint a magyar tanítóság egyhangú követelése, hogy a tanítóképzés ne tanítóképző-intézetekben, hanem főiskolákon történjék és a főiskolára való felvétel középiskolai érettségi bizonyítványhoz legyen kötve.²⁾ Tehát a tanítóképzésnek a magyar közoktatás szervezetében egészen más helyet jelölt ki a tanítóság, mint a tanítóképző-intézeti tanárság. A tanítóság a 8 osztályos népiskola megvalósításához elengedhetetlenül szükségesnek látta a gyökeres átalakítást, míg a tanárság ismeri a főiskolai eszmény természetét, melytől nem várja a gyakorlati képzés teljességét. Ezért kellett az egyesületnek (TITOE) hangsúlyoznia, hogy a tanítóképzés helye a tanítóképző-intézet, nem a főiskola. A legfőbb különbség eltűnik, ha a TITOE elvi állásfoglalásában meglátjuk, hogy ebben is benne van a főiskolai képzés. Csakhogy a tanítóság vezetői egyedül csak a felső 2 évfolyamot akarják tanítóképzésre fordítani, feltételezve azt, hogy bárkit lehet 2 év alatt jó tanítónak nevelni, míg ezt a TITOE csak kivételes készség és képesség meglétében tudja elképzelni. Ettől az időtől kezdve a főiskolai tanítóképzés a Magyar Tanítóegyesületek Országos Szövetsége gyűléseinek állandó és legnagyobb élénkséget keltő műsorszáma volt³⁾ s komoly aggodalmat okozott, hogy a szellemi szükségletek hangoztatása mellett az anyagi mozgató erősen kiemelkedett, mint a magasabb képzettség velejárója, úgy, hogy a program szerinti magasabb műveltségre törekvés őszinteségében alig hihettünk.

Arra az állításra és érvelésre, hogy a főiskolai végzettséggel a tanító társadalmi súlya is növekednék, azt jegyezzük meg, hogy a tanítói rend és általában a hivatásos nevelők kellő társadalmi megbecsülését mindaddig hasztalanul várjuk, míg ki nem alakul körülöttünk — mint valami szellemi környezet — olyan egyetemes nevelői gondolkodás, mely helyesen értékeli a nevelést és a nevelés szakemberét: a tanítót; ennek pedig Magyarországon sok — itt el nem mondható — feltétele van.

Az sem elhanyagolható következmény, amiről megfeledeztek a tanítóság hivatalos egyesületi vezetői, hogy az anyagi nehézségeken túl — mely a megoldás elé állt — „a mostani néptanító nyomába lépő,

¹⁾ Így látta e sorok írója is, M. T. 1933., 6. sz. 217. l.

²⁾ L. Kiss J.: A középiskolai érettségire épített tanítóképzés, M. T. 1933. 1.—2. sz., 21. l.

³⁾ L. erre vonatk. Kiss J.: A IX. Egyetemes Tanítógyűléshez c. eszméltető cikkét, M. T. 1935., 3. sz.

de már egyetemi városban és egyetemen képzett néptanár: hogyan fogja érezhetni és feltalálni magát Ürmös kisközségben vagy a kisberkesi tanyai iskolánál, — és hogy miképpen fog ebbe, az ő szellemi és lelki világától csillagászati távolságban álló környezetbe beilleszkedni“. ¹⁾ Nincs tehát miért letérnünk a tört. fejlődés alapjairól, melyhez a tanítóképző-intézeti tanárság tántoríthatatlan kitartással ragaszkodik. Ez természetesen nem jelentheti annak a meggátolását, hogy a tanítók egyetemre jussanak, mert semmi okunk sincs, hogy ennek helyes és jogosult voltát még csak vitassuk is. Ha a történeti alapok folytatását hasznosnak tekintjük, egyszerűen vissza kell térnünk a 6 évfolyamú tanítóképzés gondolatának megvalósításához, mely képzésmódot 1920-ban rendeletileg életbe léptették, de amiből soha nem lett valóság. ²⁾

Ez a történeti áttekintés azért tanulságos, hogy bizonyítsa: az elveket össze lehet egyeztetni, ha jóakarátú meggyőzés, megértésre törekvés és a jelen viszonyainak helyes értelmezése az egyeztetésnek leggyakrabban használt eszközei. A tanítóság az 1936. év fordulójára a tanítóképző-intézeti tanárság állásfoglalását magáévá tette. ³⁾

III. Az iskola belső szervezetének imént vázolt újjáalkotására a mai gazdasági viszonyok között és művelődéspolitikai felfogás mellett bizonyára hasztalanul vár a maga egységes felfogására helyezkedett tanítóképzős tanárság — még egy jó ideig, mint ahogy a tanítóság jórésze is hihetőleg hiábavalónak érezte követelését s azt különösebb fájdalomérzés nélkül az illúziók világába utalta. Hogy addig is segítsen a tanítóképzés nyilvánvaló fogyatékoságán, a TITOE úgy véli, hogy „erre az átmeneti időre is jobb tantervről és utasításról kell gondoskodnunk“. ⁴⁾ Az elnöki előterjesztés megállapítja, hogy a mostani tanításterv — és utasításban hiába keresünk egységes világnézetet; nem eléggé nemzeti, figyelmen kívül hagyja a népi szükségleteket, nem törődik a falu és a tanya kérdéseivel, nem eléggé gyakorlati, nem egybehangzó a népiskolai tanításterv- és utasítással, de tanítástervi elméleti kérdések tekintetében sem kifogástalan: anyag-kiválasztása hibás, a gyermeket szem elől téveszti, a nevelői gondolat elhanyagolt, a jellemfejlesztésre példamutató hatása kevés. ⁵⁾

Ez az előterjesztés ismételten hangsúlyozza a 6 éves képzés követelményét, gondolom azért, mert a sok felsorolt bajon a mai keretben aligha lehet segíteni. A 6 éves tanfolyam valóban időfeletti kérdésnek bizonyul a mai megoldásra váró kérdések összessége tekintetében. Egy hasonló elnöki megnyitó 2 és félévvel ezelőtt még úgy nyilatkozott, hogy „mintha a hatéves tanítóképzés időszerűségének némi nyomai mutatkoznának“; ⁶⁾ a főiskolai jelleget távolabbi célnak, egyéb megoldani valókat közelebbi

¹⁾ Irja dr. Neményi Imre: A magyar tanítóképzés és tartozékai c. tanulmányában, M. T. 1935., 7. sz.

²⁾ L. Kiss J.: A magyar tanítóképzés reformgondolatai, II. r., M. T. 1933., 4. sz.

³⁾ Dr. Padányi-Frank Antal: A tanítóság és a tanítóképző tanárság együttműködése, M. T. 1936., 1. sz.

⁴⁾ L. dr. Padányi-Frank Antal egy. elnök részletes előterjesztését: Új tanterv és utasítás, új vizsgálati szabályzat, M. T. 1936., 9. sz.

⁵⁾ L. u. o. 378. l.

⁶⁾ Frank Antal dr.: A tanítóképzés időszerű kérdései, M. T. 1934., 6. sz.

célnak jelöli meg, így pl. a tanításterv revíziójának szükségességét. Abban az időben nem a tanítóképzés reformálása jelentette az időszerű kérdést, hanem az a sok veszedelmet magában rejtő tanítói „túlprodukció“, melyre az erős kiválogatásban (szelekció) látták a hatásos ellenszert. Az évente hozzávetőlegesen 2000 új tanítói oklevél-birtokosnak csak kb. egyharmada jutott akkor hivatása gyakorlásához s ez a szám ma sem csökkent arányában, csupán mértékben. Akik tudnak felelősséget érezni a volt növendékek sorsa iránt, azok lelkeiben az aggasztó munkanélküli tanító-proletariátus van olyan fontos, megoldást sürgető kérdés, mint a toldozgatást jelentő, egyebet nem ígérő tanítástervi újítás.

IV. A szervezeti kérdésen túl a tanító hivatásának gyakori helye és iskolán kívüli működése tartja állandóan nyitva azt a megoldásra váró kérdést: hogyan lehetne a tanítóképzés folyamán a tanítót népművelési feladataira előkészíteni és egyáltalában a falu sajátos viszonyait felismerő és szükségleteit kielégíteni tudó tanítónevelést miképpen lehetne intézményesen megszervezni. A kettő szorosan együvé tartozik és egybefonódó munka, mely éppen a legsúlyosabb kifogás a tanító megterhelése körül. ¹⁾ A falu elmaradott, kétségbeejtő állapotán mindenki — nem nevelő ember — a tanítóval akar segíteni, akitől egyszerűen elvárják, hogy a nép mezőgazdasági kiművelését megvalósítsa. Azt nem észlelik, hogy a tanítónak mindinkább megnövekedő iskolai munkája az iskolán kívüli működése körét vonja szükségképpen szűkebbre. Azt azonban látják, hogy a gazdasági kiművelő szereposztásnak el nem hárítható akadálya van, mert a tanítók „ügyszólván semmi szociális és gazdasági kiképzést nem kaptak.“ ²⁾ Ez a szemrehányó hang csak a falu helyzetét tekintve megokolt, de nem jogosult a tanítóképzés hivatását nézve. Bizonyos, hogy a tanítóképzés a népnevelést szolgálja s így a néprajzi ismereteket érvényesíteni kell a tanítóképzős munkában, miként egyéb iskolafaj nevelésében is, ³⁾ de ne tévesszük szem elől az igazságot, hogy a falu túlságosan sokat kíván még mindig attól a tanítótól, aki a falusi értelmiség legtevékenyebb embere, akit azonban ezen a címen az iskolát kívülről szemlélő hajlandó az iskolájától elszakítani az iskolán kívüli munka változatos területeire. ⁴⁾ Ha mindezt a munkát szervezett alakban össze tudná fogni a falu, nem látszik megoldhatatlannak a dolog: legyen külön egy ember az iskolán kívüli népművelési feladatok megoldására, ki sajátosan (esetleg a tanítóképzésen túl egybeült is kifejlesztett nevelői gondolkodással) rákészült erre a munkára. ⁵⁾

A tanítónak így is — ennek az iskolán kívüli munkának fel nem

¹⁾ L. Kiss. J.: A tanítóképzés reformja c. összefoglaló jelentését a TITOE állásfoglalásáról M. T. 1936. 6. sz. 211. l. és Mácsay Károly tanulmányát a tanítónak a népnevelés igényeihez igazodó közműveltségéről, M. T. 1934., 6. sz.

²⁾ Szilágyi László: A magyar falu 1932-ben, Magyar Szemle, XVI. k. 114. l.

³⁾ Irja dr. Bálint Sándor: Néprajz és a tanítóképzés c. előadásában, M. T. 1936., 6. sz.; külön is máshol: Néprajz és nevelés, Szeged, 1934.

⁴⁾ A tanítók a legtöbb esetben lelkesedéssel el is végzik az ott rájuk váró munkát — írja Váradi József: Mit kíván a falu a tanítóképzéstől c. cikkében, M. T., 1935., 6. sz., 80. l.

⁵⁾ Így látja ezt Lázár Károly: A tanítóképzés reformja c. a. megjelent ismeretében, M. T. 1932., 7—8. sz. 257. l.-on.

vállalásával — alaposan meg kell ismernie azt a falut, ahol működik, hogy a község szellemi és anyagi viszonyaiban való tudatos életre készítse elő növendékeit nevelői tevékenysége közben; a tanítóképzés még erre a feladatra sem ad tanítványaidnak elég útmutatást, pedig ez szorosan vett iskolai követelmény. ¹⁾

Ma sem megoldott, mert maradék nélkül meg nem valósítható tanulmányi kérdés: a módszertan egységes tanítása a tanítóképzőben. A népiskolai tantárgyak tanítási módszerének megtanítása és főként elsajátítása a nevelési tárgyak tanárának (a „pedagógusnak“) a kötelessége, de tanítaniok kell az egyes szaktanároknak is e népiskola tantárgyak módszertanát, azt, amely a maguk szaktárgyának megfelel. Előbbi kellő időt nem fordíthat e munkára s nem végezheti azonos hozzáértéssel minden tantárgyra nézve, utóbbiak nem tudják a minden szaktárgy között kívánt egybehangzást kivétel nélkül biztosítani, ami még nagyobb veszedelembé kerülhet, ha meggondoljuk, hogy a gyakorló-iskolai tanító is részt vesz a módszertani ismeretek közlésében, tiszta gyakorlati alapon állva. A „hatáskörök“ szétválasztásával, megegyezéses alapon a mai eljárás az összhang megmaradását biztosítja, azt azonban nem, hogy az egyöntetűséget baj ne érje. ²⁾

V. Ami sokáig követelésként hangzott, hogy tanítóképző-intézeti tanárok tanulmányi felügyelettel bizassanak meg tanítóképző-intézetekhez és népiskolákban felügyelők legyenek: ma megvalósult (az 1935. VI. t. c.-kel); az utóbbinak jó hatása nem kétséges, ³⁾ az előbbinek eredményét még nem láthatjuk és jóslásokba nem bocsátkozhatunk. Remélhetőleg a nevelői eljárás tudatossága tiszta fogalmakban él minden felügyelőben és nem okoz zavart ellenőrző munkájukban az a körülmény, hogy utasítások és a legtöbb tanítóképző-intézetben használt „hivatalos“ neveléstani könyv nevelés-t és oktatás-t egymás mellett emlegetnek, (tehát így tanulták) s hogy így van ez a szakirodalom és szaklapok csaknem minden cikkében, értekezésében. Ma sincs meg a tisztánlátás a nevelés igen sok szakemberének elméjében — a most említettből merészen következtetve — a nevelésnek mint *szellemi tevékenységnek* és az oktatásnak, mint e tevékenység *egyik eszközének* fogalmára nézve. A nélkül, hogy az érzékenységet bántani akarnók, merjük állítani, hogy 100 tanítóképző-intézeti tanár közül 90 nem ismeri fel mindezek következtében egészen határozottan, hogy nevelés és oktatás között olyasféle viszony van, mint földművelés és eke, politika és hadsereg között; célt és eszközt, feladatot és eszközt cserélgetnek fel. Mindez így van annak ellenére, hogy megfelelő tájékoztatás külön is történt. ⁴⁾

¹⁾ L. Mezösi Károly dr.: A történelemtanár sajátos feladatai a tanítóképzésben, M. T. 1934., 4. sz. 96. l. Az egész kérdéstről bőszegesen szölt dr. Juhász Béla: A falu helyzete és a tanítóképzés címen, Prot. Tanügyi Szemle, 1933, 5. sz. 184—191. 11. és legújabban itt van előttünk (kézirat gyanánt) Rozsondai Károly kiváló dolgozata: Falukutatás és tanítóképzés, Sopron, 1936.

²⁾ A kérdéstről dr. Frank A.: Módszertan egységes tanítása, M. T. 1931. 8. sz. és a folyóirat egyéb számaiban l. a szaktanárok közléseit.

³⁾ Biztat Mácsay Károly: A népiskolák pedagógiai szakfelügyelete és a tanítóképzés c. cikkében, M. T. 1936., 5. sz.

⁴⁾ L. dr. Imre Sándor: A nevelés és tanítás viszonya, Népoktatási Szemle, 1934. okt.-dec. sz.-ban megjelent felvilágosító tájékoztatását.

VI. Nem kétséges, hogy a tanítóképzés megújítása a tanítóképző-intézeti tanárképzés módosítását is magában hordozza. Ez elsősorban tanárjelölteknek a hosszú tanulmányi idő alatt való komoly támogatását, az odatörekvők kiválogatását jelentheti. Ma a helyéből kimozdított tanítóképző-intézeti tanárképzést öncélúnak nem mindenki tekinti az egyetemmel való együttműködés következtében és azt is hozzáteszik, hogy rossz úton jár, ha mind kevesebb a tanítóképzőt végzettek száma az Apponyi-kollégiumban.¹⁾

Személyi probléma még ott, hol ebből problémát csinálnak: a tanítóképzőintézeti gyakorló-iskolai tanító sorsa, mit fonákká kettős minősége tesz: beosztásában tanító, működésében minduntalan a tanítójelöltek tanára (oktatója), státushelyén tanár, címében hivatalosan tanító és végzettsége szerint tanító, olykor tanár. A helyzet megnyugtató jogi tisztázása nem könnyű vállalkozás, amennyire nem könnyen vállalnak tanítók gyakorló-iskolai megbízatást.²⁾

VII. A jövő tanítóságnak, a tanítónövendékeknek is megvannak a maguk sajátos, megoldást sürgető kérdéseik. Első helyre szorul a lelkekben a tanítói túltermelés tudata, melytől már pályájukra készülők közben sem tudnak szabadulni, hiszen a kérdés megoldásának egyik kísérleti módját állandóan és nyomasztóan kénytelenek érezni: a szigorú válogatást, különösen az I. II. osztályban. És a nyugtalanságnak így keltett, nem kívánatos lelkiállapota akárhányat a hivatására való nyugodt előkészület helyett ideges jó-osztályzatra való vadászásra űz, csakhogy nagynehezen megszerzett tanulói helyét megmenthesse. Öröm, hogy a tanítói pályára való tódulás mérvének csökkenésével ez a láz is alábbhagyott. De van egyéb nem szívesen látott mozzanat is a tanítójelölt életében: a szakművelés és az általában való művelés kettőssége (párhuzama) azon a fejlettségi fokon, amikor még sok nem láthatja tisztán a népiskolai előjövő feladatait a szaktárgyak rengetegétől és a jelen tanítóképzés helyzetét. A bontakozó tudatosságot sokáig zavarhatja a tanár nem pontosan dolgozó, e kettősséget nem világosan látható eljárása. Mindez csak emeli a 6 éves képzésre törekvés jelentőségét. A feladatokkal való küzködés sikere egyénenként megközelítőleg sem lehet azonos mert sok különbséget mutató készultséggel érnek be a tanítóképzőbe; a nehézség sokszor már ott kezdődik, hogy egy részük (a többség) nem érti helyesen azokat az idegen szokat, amelyek a képzésben mulhatatlanul előfordulnak.³⁾

Ezeknek a körülményeknek teljes felderítése és az ezeken való segítség a tanítóképző-intézeti tanárra vár, valamint azt is meg kellene pontosan vizsgálnunk, hogy „a már pályátválasztott ifjakban a választott

¹⁾ Így véli Mesterházy Jenő: A tanítóképző-intézeti tanárképzés-ről szóló cikkében, M. T. 1933., 3. sz., de nem így látja dr. Becker Vendel: A tanítóképző-intézeti tanárok címen adott válaszában, u. o. 1933. 4. sz.

²⁾ Érthető a keserű íz, amivel a kérdést Szalatsy Richárd tárgyalja: A gyakorló-iskolai tanító szerepe és helyzete a tanítóképzésben, M. T. 1934. 9. sz.

³⁾ A kérdés egész területére nézve I. dr. Juhász Béla: A neveléstudományi tárgyak idegen szavai c. értekezését, M. T. 1933. 10. sz.

pálya szükségletei és követelményei mennyire tudatosak; miben látszik ez meg rajtuk.³⁾

S ha probléma-támasztásra hiányzik a benső ok, a külső is alkalmas ilyenre. Már elhangzott egy sürgetés a látott példa vonzó hatására, — hogy legyen a tanítóképző-intézeti növendékek számára is tanulmányi verseny, melynek nevelési tényező szerepe feltétlenül van.⁴⁾

VIII. A probléma-kereső szemlélődést befejeztük, a nélkül, hogy végére jutottunk volna. Éreztük, hogy nem hálás a szerep, mely ezen a hirtelen járt úton elkísért, de úgy gondoltuk: hasznos munkát végzünk az érzett szükségletek és tapasztalt hiányok őszinte feltárásával. Általános a szakemberek véleménye, hogy sok nagyobb nemzet tanítóképzésénél magasabb fokon áll a magyar s nemzeti szempontból is kifogástalanul törekszik feladatát betölteni. De hogy a törekvés magas értékelő szempontok szerint valósággá is váljék: *tanítóképzésünket a tanítónevelés magaslatára kell emelnünk*, hogy megoldhassuk mindazokat a kérdéseket, amiket a nemzet mai viszonyából, helyzetéből következőleg mielőbb meg kell oldanunk. Akkor majd remélhetjük, hogy a magyar nevelésügyben betölti a nemzetnevelő munkának azt a részét, amely hivatását illeti és csak ezen a réven teljesülhet mindaz, amit a nemzet tanítóitól vár.

Dr. Juhász Béla.

Szaktműveltség és szakiskola

1. AZ „ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG“ VÁLTOZÓ TARTALMAI

Az „általános műveltség“ pontosabb fogalmi tartalma koronként, földrajzi tájanként, nemzetenként, a közösségek foglalkozásaként (pl. a szerint, hogy kereskedelmet vagy földművelést űznek-e), stb. más és más. Ezek az egyes általános műveltségek nemcsak abban különböznek egymástól, hogy egyiknek tartalma *szűkebb*, míg a másiké *tágabb*, de különböznek egymástól, tartalmaik *minőségi* jegyeiben is, valamint sokféle tartalmi elemeiknek, „részeiknek“ *egymásközött* való szerveződési viszonyaikban, organikusan életes szerkezetükben, struktúrájukban is: elemeik más-más *középponti* tartalom körül más-más *szerkezeti* rendben szerveződnek többé-kevésbé határozott egységgé és „egész“-szé. Másként volt általánosan művelt a klaszikus görög ókor emberé, mintsem az európai keresztény középkoré, ez megint másként, mint pl. a mai művelt angol, aki szintén más általános műveltségű, mint pl. a művelt kínai vagy a művelt hindú. Öröklött faji jelleg, népjellem, éghajlat, milieu, életviszonyok, gyakorlati aktuális szükségletek és más hasonló tényezők határozzák meg az u. n. általános műveltségnek *itt* vagy *ott* és *ebben*

³⁾ Irja Imre Sándor: A neveléstudomány magyar feladatai c. művében (80. l.), a magyar fennivalók könyvében.

⁴⁾ L. Eber Rezső felhívását a M. T. 1932. 9. sz.

